

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้สำรวจงานวิจัยต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่าไม่มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงในเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร แต่มีการวิจัยอื่น เช่น การจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา การศึกษาอุบัติเหตุของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาและสภาพสวัสดิศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน อันเป็นแนวทางประกอบการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

การวิจัยภายในประเทศ

นิภา มนูญปิจุ และคณะ (2521-2522 : 109) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "อุบัติเหตุในโรงเรียนเมื่อปี 2521-2522" โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียน เช่น ความรู้และพฤติกรรมของนักเรียน สิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนให้เกิดอุบัติเหตุ สิ่งที่ทำให้เกิดความบาดเจ็บ การให้การปฐมพยาบาลและค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ดำเนินการวิจัยโดยใช้เครื่องมือหลายประเภท เช่นการสังเกต แบบทดสอบความรู้ แบบสอบถาม แบบสำรวจสิ่งแวดล้อมและเครื่องมือจัดแสงสว่างและคลับวัดพื้นที่ โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 จำนวน 283 คน ผลการวิจัยพบว่า ชนิดของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับนักเรียนทั้งหมดส่วนใหญ่ร้อยละ 38 คือ หกล้ม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพิพัฒน์ ชูราช และนพมาศ ชูราช (2523 : ไม่มีเลขหน้า) ได้ทำการวิจัยเรื่องอุบัติเหตุในโรงเรียนประถมศึกษาพบว่านักเรียนเกือบครึ่งหนึ่งของผู้ได้รับอุบัติเหตุจากการพลัดตกหกล้มในอัตราร้อยละ 49.9 รองลงมาคือ ถูกของมีคมบาดในอัตราร้อยละ 16.2 และเหยียบของมีคมในอัตราร้อยละ 10.2 นอกจากนั้นก็เป็นอุบัติเหตุจากการ ชกต่อย ขว้างปา ทำร้ายร่างกาย

ทิพา จันทระคามิ (2525 : 198-199) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "โครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น" โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน ปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารที่รับผิดชอบโครงการสุขภาพประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ดำเนินการวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 414 คน ผลการ

วิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องสวัสดิภาพนักเรียนพบว่า การจัดสิ่งแวดล้อมมาให้ถูกสุขลักษณะในโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็กนั้นมีปัญหาปานกลางในเรื่องการจัดดูแลให้บริการโรงเรียนปลอดภัยต่อการเรียนการเล่นของนักเรียน การจัดนักเรียนให้เหมาะสมกับขนาดของห้องเรียน โต๊ะ ม้านั่ง และโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาปานกลางในเรื่อง การดูแลความปลอดภัยของอาคารเรียนสำหรับด้านการสอนสุขศึกษา พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีปัญหาปานกลางในเรื่อง การจัดครูสอนสุขศึกษา การได้รับการนิเทศการสอนจากศึกษานิเทศก์ ส่วนโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากในเรื่องการได้รับการนิเทศการสอนจากหน่วยศึกษานิเทศก์

ภัทรจันทร์ ใจสว่าง (2525 : 93-108) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "อุบัติเหตุและการป้องกันอุบัติเหตุในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยมีจุดประสงค์เพื่อสำรวจอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากการทดลองวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและศึกษาวิธีป้องกันอุบัติเหตุและการแก้ปัญหาเมื่อเกิดอุบัติเหตุในการทดลองวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ดำเนินการวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากครู 454 คน ในโรงเรียนรัฐบาล 39 แห่ง โรงเรียนเอกชน 35 แห่ง โรงเรียนสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นในห้องทดลองร้อยละ 69 ลักษณะของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นมากที่สุด ได้แก่ ไฟไหม้และสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ คือ นักเรียนเล่นเล่อ การแก้ปัญหาของครูวิทยาศาสตร์ที่พบมากที่สุด การฝึกให้นักเรียนทำความสะอาดเครื่องมือทุกครั้ง ที่ใช้เสร็จ

มนตรี โลหะพันธุ์วงศ์ และคณะ (2526 : 2-65) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "สภาพสวัสดิศึกษาในโรงเรียนในเขตภาคใต้" โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพสวัสดิศึกษา ศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อม การจัดบริการความปลอดภัยและศึกษาสภาพการเรียนการสอนสวัสดิศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาเขตภาคใต้ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ในด้านการสอนครูที่สอนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับสวัสดิภาพ ผ่านการอบรมเนื้อหาเกี่ยวกับสวัสดิศึกษาเพียงร้อยละ 47.25 และที่ไม่ผ่านการอบรมร้อยละ 52.75 นอกจากนี้ยังพบว่า โรงเรียนจัดการสอนการปฏิบัติเพียงร้อยละ 54.00 เป็นการบรรยายให้ความรู้ร้อยละ 78.25 มีการจัดกิจกรรมในการเปลี่ยนแปลงเจตคติน้อย

กาญจนา บุญมี (2527 : 1-186) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "สภาพปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน ปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร และเพื่อเปรียบเทียบปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับ

การจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนโดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การเป็นผู้บริหารโรงเรียน ขนาดโรงเรียนและ เขตที่ตั้งโรงเรียน ดำเนินการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 275 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร 420 โรงเรียน ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสวัสดิภาพในโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนร้อยละ 76 เห็นด้วยว่า โรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องความปลอดภัยของ นักเรียนทั้งในโรงเรียนและระหว่างเดินทางกลับบ้าน

จำลอง กุ๋มบำรุง (2527 : 1-68) ศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาอุบัติเหตุของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นตามชั้นเรียน เพศของนักเรียน ภาคเรียน ช่วงเวลา สถานที่ สาเหตุ ชนิดลักษณะของความบาดเจ็บ และส่วนของ ร่างกายได้รับบาดเจ็บ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน 31,651 คน โรงเรียน จำนวน 34 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78 นักเรียนเพศชายเกิดอุบัติเหตุมากกว่านักเรียนหญิง ช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด คือช่วงเวลากลางวัน คิดเป็นร้อยละ 70 สถานที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด ที่ห้องเรียน คิดเป็น ร้อยละ 60 ชนิดของอุบัติเหตุที่เกิดมากที่สุด คือพลัดตกหกล้ม คิดเป็นร้อยละ 75 ลักษณะของ การบาดเจ็บ พบมากที่สุด คือ แผลแตก คิดเป็นร้อยละ 60

บังอร กนอมรูป (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การจัดโครงการ สวัสดิภาพในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาถึงสภาพปัญหา และ เปรียบเทียบปัญหาการจัดโครงการสวัสดิศึกษา ศึกษาสภาพปัญหาและ เปรียบเทียบปัญหาการเรียน การสอนสวัสดิศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามขนาดของ โรงเรียน ดำเนินการวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามจากผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 105 คน ครูผู้สอนประจำกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 355 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดโครงการสวัสดิศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดโครงการสวัสดิศึกษา ไปตามมาตรฐานขั้นต่ำที่คณะกรรมการสุขภาพ สายการศึกษากระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ นอกจากนั้น ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการเก็บข้อมูลหรือสถิติอุบัติเหตุในโรงเรียน อาคารเรียนไม่มีทางออกฉุกเฉินหรือบันไดหนีไฟ เครื่องมือดับเพลิงเคมีมีใช้แต่ไม่เพียงพอ และไม่ เคยตรวจคั่นนักเรียนเกี่ยวกับวัตถุที่เป็นอันตราย เช่น ระเบิด ปืน ฯลฯ รวมทั้งขาดการประเมินผล การจัดโครงการสวัสดิศึกษา

2. ปัญหาการจัดโครงการสวัสดิศึกษาพบว่า โรงเรียนที่ประสบปัญหานระดับ "ปานกลาง" ได้แก่ ปัญหาด้านการวางแผน ปัญหาอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้อยู่ในระดับ "น้อย"

3. เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดโครงการสวัสดิศึกษาของกลุ่มตัวอย่างแล้วพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ประสบปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. สภาพการเรียนการสอนสวัสดิศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนเป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำที่คณะกรรมการสุศึกษา สายการศึกษา กระทรวงสาธารณสุข กำหนดไว้ นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีหนังสือให้นักเรียนใช้ค้นคว้าหรืออ่านประกอบน้อยกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนนักเรียน อุปกรณ์การสอนวิชาสวัสดิศึกษามีไม่เพียงพอและโรงเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้มีการอบรมเนื้อหาและสื่อการเรียน สำหรับการเรียนการสอนทั่วไปนั้นพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่สอนตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในระดับ "ปานกลาง" และมีบางโรงเรียนไม่มีการประเมินผลวิชาสวัสดิศึกษา

5. ปัญหาการเรียนการสอนสวัสดิศึกษาพบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนประสบปัญหาอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ได้แก่ สื่อการเรียน การสอนซ่อมเสริม การประเมินผลและการเรียนการสอนทั่วไป

6. เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการเรียนการสอนสวัสดิศึกษาของกลุ่มตัวอย่างแล้วพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ขนาดกลางและขนาดเล็ก ประสบปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ประภาพรรณ สิงคเสลิต (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทของผู้ปกครองตามการรับรู้ของตนเองในการปลูกฝังสุนทรีย์ด้านการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยศึกษาผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 306 คน โดยเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 102 คน และผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 102 คน และสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา 102 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาจะมีบทบาทเป็นผู้อบรมและฝึกฝนมากกว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษากับประถมศึกษา บทบาทในฐานะ เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ปกครองระดับสูงกว่ามัศึกษามีการปฏิบัติ เป็นแบบอย่างที่ดีกว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กับ บทบาทในฐานะ เป็นผู้จัดสภาพแวดล้อม ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา มีการปฏิบัติบทบาทในฐานะผู้จัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยมากกว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาระดับประถม

มนตรีรา โลหะพันธุ์วงศ์ และอาภรณ์ จะบัง (2527 : 2-37) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "วิจัยสภาพสวัสดิศึกษาในโรงเรียนเขตการศึกษา 10" โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสวัสดิศึกษา การจัดสิ่งแวดล้อม การจัดบริการความปลอดภัยและการจัด

สภาพการเรียนการสอนสวัสดิศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาเขตการศึกษา 10 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่สอนนิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตผ่านการอบรมเนื้อหาวิชาสวัสดิศึกษาร้อยละ 53.85 ไม่ผ่านการอบรมร้อยละ 46.15 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นวิธีบรรยายร้อยละ 63.08 การอภิปรายร้อยละ 19.23 วิธีปฏิบัติร้อยละ 4.62

อำไพ หวังไพโรจน์กิจ (2528 : 1-89) ทำการศึกษาเรื่อง "การศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาอัตราการเกิดอุบัติเหตุ สาเหตุของอุบัติเหตุ ลักษณะการบาดเจ็บ และความรุนแรงของอุบัติเหตุที่เกิดกับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ฤดูกาล เวลาและสถานที่ที่เกิดอุบัติเหตุ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 11,416 คน จากโรงเรียน 20 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า เพศ ระดับการศึกษา ช่วงเวลาและสถานที่เกิดอุบัติเหตุที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุ นักเรียนชายได้รับอุบัติเหตุ คิดเป็นร้อยละ 67.9 นักเรียนชั้น ป. 1-2 มีอัตราการเกิดอุบัติเหตุสูงสุดร้อยละ 42.4 ช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุดคือ ช่วงพักกลางวัน ร้อยละ 40.2 สถานที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุดคือ สนาม ร้อยละ 42.8 ชนิดของอุบัติเหตุที่เกิดมากที่สุด คือ พดกกรรมและนิสัยไม่ปลอดภัยร้อยละ 58.9 ลักษณะการบาดเจ็บที่พบมากที่สุดคือ แผลถลอก ร้อยละ 37.9 ความรุนแรงของอุบัติเหตุคือ บาดเจ็บเล็กน้อยร้อยละ 97.7

กรมส่งเสริมพลศึกษาและสุขภาพ กรมพลศึกษา (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "วิจัยสภาพสวัสดิศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร" โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อม การจัดบริการสวัสดิภาพและการจัดการเรียนการสอนสวัสดิศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 70 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนแบบสหศึกษามีนักเรียนผู้หญิงมากกว่านักเรียนผู้ชาย

สภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใกล้ถนนที่มีการจราจรคับคั่ง แต่มีรั้วกันเป็นคอนกรีต อาคารเรียนมักจะเป็นอาคารแบบถาวรสูงกว่า 2 ชั้น ชั้นใบและอยู่ในสภาพดี แต่ก็มีบางแห่งที่ชำรุด และไม่ได้ทำการซ่อมบำรุง แสงสว่างภายในอาคารเรียนเหมาะสม พื้นอาคารเรียนและพื้นสนามมักจะเป็นซีเมนต์หรือคอนกรีต นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้จัดให้มีทางลูกเดินหรือบันไดหนีไฟและนักเรียนมักได้รับอุบัติเหตุจากการลื่นหกล้มมากที่สุด รองลงมาคือ วิ่งชนกัน ของมีคมบาดและอุบัติเหตุจากการฝึกงานตามลำดับ

การจัดบริการความปลอดภัยในโรงเรียนพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ทำการสำรวจสภาพอาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ ส่วนอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ทางการศึกษาก็มักจะมีการแนะนำและอธิบายวิธีการใช้ทุกครั้ง สำหรับสนามเล่น สนามกีฬา และสนามกรีฑา โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่แบ่งแยกประเภทแต่อย่างไร ทางโรงเรียนได้จัดครูไว้คอยดูแลความปลอดภัยในการเล่นของเด็ก เมื่อนักเรียนได้รับบาดเจ็บก็มีห้องพยาบาลไว้บริการ แต่มีพยาบาลรับผิดชอบเพียงครั้งหนึ่งของโรงเรียนทั้งหมด และมีโรงเรียนทำการเก็บสถิติอุบัติเหตุเกินครึ่งเล็กน้อย ส่วนการจราจรและการสัญจรส่วนใหญ่โรงเรียนได้จัดครู ลูกเสือ เนตรนารีดูแล

การเรียนการสอนสวัสดิศึกษา ครูที่สอนสวัสดิศึกษาเป็นครูพลศึกษาและครูสุขศึกษาเพียง 1 ใน 3 เท่านั้นและมักจะสอนแบบบรรยายมากที่สุด ส่วนโรงเรียนที่จัดให้มีโครงการสวัสดิศึกษามีเพียงครั้งหนึ่ง และไม่ค่อยมีการจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิศึกษาดำเนินการเลย

การวิจัยในต่างประเทศ

เฮส (พัชรา กาญจนารัตน์ 2522 : 74 อ้างอิงมาจาก Hase, 1953 : 215) ได้วิจัย "อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในโรงเรียนที่เมืองนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1953" พบว่าอุบัติเหตุในรอบปีเกิดมากในเดือนพฤษภาคม และกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นเดือนที่มีอากาศหนาวเย็นเด็ก ๆ เล่นกันบนอาคารเรียนเป็นส่วนมาก และลักษณะร่างกายที่บาดเจ็บ คือ ที่ศีรษะ ร้อยละ 57 แขน และมือ ร้อยละ 23 ขาและเท้า ร้อยละ 17 ลำตัว ร้อยละ 3 เพศชายมากกว่าเพศหญิง 2 เท่า และในรอบวันมักจะเกิดเวลาเที่ยงซึ่งเด็ก ๆ พักกลางวันมากที่สุด จากนั้นเป็นตอนเช้า บ่าย ตามลำดับ ตอนเย็นก็มีบ้างแต่น้อย

สแต็ก และเอลโก (Stack and Elkow 1957 : 145) ศึกษาวิจัยเรื่อง "อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในโรงเรียน" (Accident in School) โดยมีจุดประสงค์เพื่อสำรวจอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าอุบัติเหตุเกิดขึ้นในอาคารเรียนมากที่สุด ถึงร้อยละ 26 ร้อยละ 10 เกิดขึ้นในโรงฝึกงาน ร้อยละ 3.5 เกิดขึ้นในห้องเรียน และในอาคารเรียนอื่นๆ อีกร้อยละ 4.5 ดังนั้นการก่อสร้างอาคารเรียน โดยเฉพาะบริเวณบันได ระเบียงทางเดิน ห้องเรียน ห้องประชุม โรงฝึกงาน โรงพลศึกษา และห้องอื่นๆ จำเป็นต้องจัดสิ่งแวดลอมให้ปลอดภัยมากที่สุด

แมคเคนซี และวิลเลียมส์ (Machenzie and Williams 1982 : 284-285) ศึกษาวิจัยเรื่อง "นักเรียนเรียนอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยหรือยัง?" (Are Your Students Learning in a Safe Environment?) โดยมีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบมาตรฐานความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่

ปลอดภัยในโรงเรียน และหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในโรงเรียน รวบรวมข้อมูลจากครู
ในโรงเรียน 50,000 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 3.60 ของโรงเรียนทั้งหมดได้รับ
อุบัติเหตุอัคคีภัย และในจำนวนอุบัติเหตุที่เกิดในโรงเรียนพบว่าร้อยละ 43.00 เป็นอุบัติเหตุที่ทำให้
ให้เกิดพิการและตายร้อยละ 57.00 เป็นอุบัติเหตุที่ทำให้บาดเจ็บเล็กน้อย

ทาเคตะ (Taketa 1984 : 208-209) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "อุบัติเหตุของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของรัฐฮาวาย "(Student Accidents in Hawaii's
Public Schools) โดยมีจุดประสงค์เพื่อสำรวจอุบัติเหตุของนักเรียนในโรงเรียนและเพื่อศึกษา
ระบบการรายงานอุบัติเหตุในโรงเรียน ดำเนินการวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนรัฐบาล
จำนวน 204 โรงเรียน จาก 224 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 157,000 คน รวบรวม
ข้อมูลจากแบบรายงานอุบัติเหตุของนักเรียนที่ห้องพยาบาลประจำโรงเรียนนำจัดทำไว้ในช่วง
เวลา 1 ปี ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชายประสบอุบัติเหตุมากกว่านักเรียนหญิงในอัตราส่วน 2:1
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีการบาดเจ็บมากกว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สถานที่เกิด
อุบัติเหตุมากที่สุดคือ สนามเด็กเล่น ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นแพลตฟอร์ม พกซ้ำ อวัยวะที่ได้รับบาดเจ็บ
มักเป็นข้อและศีรษะมากกว่าบริเวณลำตัว แม้ไม่ทำให้เสียชีวิตหรือพิการ แต่ก็ต้องพักการเรียน
ไปชั่วคราว

เจอบेरิช และคณะ (Gerberich and others 1985 : 1370-1374) ทำการ
ศึกษาวิจัยเรื่อง "ความรุนแรงและการประสบอุบัติเหตุของนักฟุตบอลในโรงเรียนมัธยมศึกษา"
(Concussion Incidences and Serverity in Secondary School Varsity
Football Players) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบาดวิทยาเกี่ยวกับทีมนักฟุตบอลโรงเรียน
มัธยมศึกษาในรัฐมิเนโซตา ประเทศสหรัฐอเมริกาและค้นหาสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุและการ
ประเมินผล เพื่อนำไปใช้ในการจัดควบคุมการเกิดอุบัติเหตุที่เกิดจากการกระแทกกันระหว่างการ
เล่นฟุตบอล รวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 103 โรงเรียน จากโรงเรียนทั้งหมด
499 โรงเรียนที่มีทีมฟุตบอล และจากโรงเรียนที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักฟุตบอล 3,802 คน
เลือกตัวอย่างขนาดได้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ผลการวิจัยพบว่า มีอัตราการบาดเจ็บร้อยละ
78 การบาดเจ็บที่เกิดตลอดฤดูกาลแข่งขันสูงถึงร้อยละ 51 ของผู้เล่นทั้งหมด ในการแยกแต่ละทีม
พบว่าอัตราการบาดเจ็บอยู่ระหว่างร้อยละ 64.94 อัตราการบาดเจ็บที่เกิดจากการกระแทก มี
ร้อยละ 19.00 นักฟุตบอลที่สลับร้อยละ 69.00 ที่สามารถกลับไปเล่นได้ภายใน 1 วัน อาการ
ที่เกิดจากการกระแทกต้องใช้เวลา 6-9 เดือน จึงหายเป็นปกติ และมี 6 รายที่พิการตลอดชีวิต

เจแคบสัน (Jacobsson 1987 : 495-496) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "อุบัติเหตุของเด็ก
และวัยรุ่นในเขตเทศบาลเมือง ประเทศสวีเดน" (Accident Among and Teenager

on a Swedish Rural Municipality) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของเหตุการณ์ของอุบัติเหตุในเด็กและวัยรุ่น และเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ รวบรวมข้อมูลเด็กที่ได้รับบาดเจ็บอายุระหว่าง 0-19 ปี จำนวน 918 ราย ซึ่งได้รับการบำบัดรักษาที่ศูนย์สุขภาพและหน่วยรักษาฉุกเฉินในช่วง 1 ปี (ค.ศ.1981-1982) ผลการวิจัยพบว่าอุบัติเหตุเกิดขึ้นในช่วงเวลาของการศึกษาร้อยละ 32 ประเภทของอุบัติเหตุเกี่ยวกับการกีฬา (รวมทั้งกีฬาในโรงเรียน) ร้อยละ 26 อุบัติเหตุที่เกิดในบ้านร้อยละ 11 อุบัติเหตุในโรงเรียน (ไม่รวมอุบัติเหตุจากกีฬา) ร้อยละ 8 เป็นอุบัติเหตุจากการจราจรร้อยละ 5 ส่วนใหญ่มีลักษณะ เป็นแผลถลอก เคล็ด กระดูกเคลื่อน ฟกช้ำ กระดูกหัก การเกิดอุบัติเหตุพบว่าเกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่กระทำกิจกรรมอย่างไม่ระมัดระวัง เป็นสำคัญ

สรุปรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ทั้งภายในประเทศและในต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการสวัสดิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครโดยตรง แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องคือ การศึกษาสภาพสวัสดิศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา อุบัติเหตุของนักเรียนในโรงเรียน ตัวแปรที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุและบทบาทของผู้ปกครองตามการเรียนรู้ของตนเองในการปลูกฝังนิสัยด้านการป้องกันอุบัติเหตุ สำหรับตัวแปรที่ศึกษาได้ มีการศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับโรงเรียนที่สังกัดต่างกัน โรงเรียนในเขตเทศบาลและนอกเขต ประสบการณ์การบริหาร จะเห็นได้ว่าประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษานั้นเกือบทั้งหมดเป็นนักศึกษาแก่นักเรียน ครู ผู้ปกครองและผู้บริหาร เครื่องมือใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถาม สำหรับการสัมภาษณ์และการสังเกตมีเป็นจำนวนน้อย จากการศึกษาที่รวบรวมไว้ข้างต้น ทำให้ทราบถึงสภาพการจัดการสวัสดิภาพ ปัญหาและอุปสรรคการเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียน พอสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยภายในประเทศ เกี่ยวกับสภาพสวัสดิศึกษาการจัดการสวัสดิภาพในโรงเรียน และอุบัติเหตุในโรงเรียนประถมศึกษาพบว่า การจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนควรคำนึงถึงความปลอดภัย เพราะอุบัติเหตุภายในโรงเรียนประถมศึกษามักเกิดขึ้นบริเวณห้องเรียนและสนาม ชนิดของอุบัติเหตุที่พบบ่อย เช่น การหกล้ม และวิ่งชนกัน สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุเกิดจากพฤติกรรมและนิสัยไม่ปลอดภัย การจัดบริการความปลอดภัยในโรงเรียน โดยจัดครูและเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยในการเล่นของเด็กนักเรียนขณะพัก และจัดครู ลูกเสือ เนตรนารี

และ ตำรวจจราจร คูแล่นนักเรียนข้ามถนน โรงเรียนจัดห้องพยาบาลมียาเพียงพอ ครูเป็นผู้ดูแล
 รับผิดชอบ การบริการดูแลความปลอดภัยด้านเครื่องมือ เครื่องใช้ ในโรงเรียนจัดซ่อมแซมมาให้อยู่ใน
 สภาพที่ปลอดภัย โดยสำรวจเทอมละครั้ง เดือนละครั้ง และปีละครั้ง การบริการป้องกันอัคคีภัย
 ไม่มีบันไดหนีไฟ และไม่มีการจัดซ่อมหนีไฟ การจัดการเรียนการสอน สวัสดิศึกษาในโรงเรียน
 ครูสอนวิชากลุ่มเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตเคยผ่านการอบรมเนื้อหาวิชาสวัสดิศึกษา หนังสือให้ครู
 และนักเรียนค้นคว้ามีเพียงเล็กน้อย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจัดให้มีการบรรยายมากที่สุด
 โรงเรียนมีการเก็บสถิติอุบัติเหตุนำมาวิเคราะห์การเกิดอุบัติเหตุ โรงเรียนมีการจัดโครงการ
 สวัสดิภาพในโรงเรียนร้อยละ 55.76 สำหรับการศึกษาสภาพสวัสดิศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
 พบว่า สภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอาคารเรียนสูงกว่า 2 ชั้น ไม่มีทางออกฉุกเฉินหรือบันได
 หนีไฟ พื้นสนามและอาคารเรียนเป็นซีเมนต์หรือคอนกรีต นักเรียนมักได้รับอุบัติเหตุจากการ
 สิ้นหล่นมากที่สุด การจัดบริการความปลอดภัยในโรงเรียน เช่น มีการตรวจสำรวจสภาพ
 อาคารเรียน สถานที่ ใต้เท้า ส่วนอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ จะมีการแนะนำและ
 อธิบายวิธีการใช้ทุกครั้ง สนามเล่น สนามกีฬาและสนามกรีฑา โรงเรียนไม่แยกประเภทของ
 สนาม ทางโรงเรียนได้จัดครูไว้คอยดูแลความปลอดภัยในการเล่นของเด็ก เมื่อนักเรียนได้รับ
 บาดเจ็บก็มีห้องพยาบาลไว้บริการ และมีพยาบาลรับผิดชอบ โรงเรียนมีการเก็บสถิติอุบัติเหตุ
 เกินครึ่งเล็กน้อย และการเรียนการสอนสวัสดิศึกษาครูที่สอนสวัสดิศึกษาเป็นครูพลศึกษา และครู
 สุขศึกษา มักจะสอนแบบบรรยายมากที่สุด โรงเรียนที่จัดโครงการสวัสดิศึกษามีเพียงครึ่งหนึ่ง
 และไม่ค่อยมีการจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิศึกษาคำเนินการเลย

งานวิจัยในต่างประเทศพบว่า โรงเรียนในต่างประเทศมีการ ตรวจสอบมาตรฐาน
 ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมโรงเรียน ทำให้นักเรียนได้รับอุบัติเหตุเพียงเล็กน้อย นอกจากนี้มี
 การสำรวจอุบัติเหตุของนักเรียนในโรงเรียน และศึกษาระบบการรายงานอุบัติเหตุในโรงเรียน
 พบว่าอุบัติเหตุเกิดขึ้นในอาคารเรียนมากที่สุดชนิดของอุบัติเหตุคือ แผลถลอก พกซ้ำ มีการค้นหา
 สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ เพื่อนำมาจัดและควบคุมการเกิดอุบัติเหตุ

จากการวิจัยดังกล่าวทำให้ทราบว่า นักเรียนได้รับอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากสาเหตุ
 ที่สำคัญคือ พฤติกรรมของบุคคล มีลักษณะ เลินเล่อ ขาดความระมัดระวัง ทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย
 นอกจากนี้การจัดสิ่งแวดล้อม การบริการความปลอดภัยและการจัดการเรียนการสอน เป็นส่วนที่
 จะเอื้ออำนวยให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเห็นความสำคัญของความปลอดภัย ดังนั้น
 โครงการสวัสดิภาพในโรงเรียนจึงมีความสำคัญในการปลูกฝังสวัสดินิสัยให้แก่นักเรียนและบุคลากร
 ดังนั้นผู้วิจัยจึง เห็นสมควรที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน
 มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งยังไม่มีผู้ใดศึกษาวิจัย เพื่อศึกษาสภาพความปลอดภัยใน
 โรงเรียน และปัญหาการจัดโครงการสวัสดิภาพในสภาพที่เป็นอยู่อันเป็นแนวทางการปรับปรุง

และดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อปลูกฝังสวัสดินิสัยแก่นักเรียนในวัยเยาว์ อันเป็นผลต่อ
การลดอุบัติเหตุซึ่ง เป็นปัญหามาบัดนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย